

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. rugsėjo 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinės apsaugos sistemų taikymas – Darbuotojai migrantai – Taikytinų teisės aktų nustatymas – Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 – 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis – Asmuo, kuris paprastai dirba pagal darbo sutartį dviejų arba daugiau valstybių narių teritorijose – Asmuo, įdarbintas vienoje valstybėje narėje ir dalį darbo dirbantis savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje“

Byloje C-570/15

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) 2015 m. spalio 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. lapkričio 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X

prieš

Staatssecretaris van Financiën

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen (pranešėjas), teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. gruodžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- X, atstovaujamo *belastingadviseur* A. B. Bongers,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman ir M. Noort,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir L. Van den Broeck,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir M. van Beek,

* Proceso kalba: olandų.

susipažinęs su 2017 m. kovo 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) ir iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 592/2008 (OL L 177, 2008, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 222) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 13 straipsnio 2 dalies a punkto ir 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant X ir *Staatssecretaris van Financiën* (valstybės finansų sekretorius, Nyderlandai) ginčą dėl pastarojo nurodymo sumokėti pajamų mokesčių ir socialinio draudimo įmokas.

Teisinis pagrindas

- 3 Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje nustatyta:

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

- a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridškai įregistruota ar veiklos vieta arba ji nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<...>“

- 4 Šio reglamento 14 straipsnyje numatyta:

„13 straipsnio 2 dalies a punktas taikomas laikantis šių išimčių ir sąlygų:

<...>

- 2) [Paprastai] [d]viejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui teisės aktai taikomi taip:

<...>

- b) asmeniui, kitam negu nurodytas punkte a, taikomi:

- i) valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktai, jeigu jis dirba iš dalies toje teritorijoje arba jeigu jis susijęs su keliomis įmonėmis ar keliais darbdaviais [dirba kelioms įmonėms ar keliems darbdaviams], kurių veiklos vieta yra įvairių valstybių narių teritorijoje;

- ii) valstybės narės, kurios teritorijoje yra juridškai įregistruota įmonės būstinė ar asmeninė darbdavio veiklos vieta, teisės aktai, jeigu jis negyvena nė vienos valstybės narės teritorijoje, kurioje užsiima savo veikla [valstybės narės, kurios teritorijoje yra įregistruota įmonės buveinė ar darbdavio gyvenamoji vieta, teisės aktai, jeigu jis negyvena nė vienos iš valstybių narių, kuriose vykdo savo veiklą, teritorijoje];

<...>“

- 5 Šio reglamento 14a straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„[Paprastai] [d]viejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje savarankiškai dirbančiam asmeniui taikomi teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, jeigu dalis jo veiklos atliekama tos valstybės narės teritorijoje. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 6 2009 m. X, Belgijoje gyvenantis Nyderlandų pilietis, išdirbo 1 872 valandas Nyderlanduose įsteigtam darbdaviui sąskaitų ir telekomunikacijų santykių vadybininku.
- 7 Iš šių 1 872 valandų 121 valandą jis dirbo Belgijoje, o tai atitinka apie 6,5 % visų jo darbo valandų per tuos metus. 17 valandų buvo skirtos klientams lankyti ir 104 – dirbti savo namuose. Ši veikla nebuvo vykdoma pagal nustatytą darbo planą, ir darbo sutartyje nebuvo numatytas paslaugų teikimas Belgijoje.
- 8 Kitą veiklą darbdaviui 2009 m. (1 751 valanda) X vykdė Nyderlanduose arba įmonės biuruose, arba pas potencialius klientus.
- 9 X ir valstybės finansų sekretoriaus ginčas susijęs su pajamų mokesčio ir socialinio draudimo įmokų apskaičiavimu už 2009 m.
- 10 *Gerechtshof 's-Hertogenbosch* (Hertogenboso apeliacinis teismas, Nyderlandai) išnagrinėjęs apeliacinį skundą, pateiktą dėl *Rechtbank Zeeland-West-Brabant* (Zelando Vakarų Brabanto apylinkės teismas, Nyderlandai) sprendimo, konstatavo, kad 2009 m. X Belgijoje vykdyta veikla buvo tik visiškai laikina. Todėl apeliacinis teismas padarė išvadą, kad nustatant taikytinus teisės aktus socialinės apsaugos srityje neturi būti atsižvelgiama į šią veiklą ir kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktą 2009 m. atžvilgiu taikytini tik Nyderlandų teisės aktai.
- 11 X pateikė kasacinį skundą dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 12 Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Kokiu kriterijumi ar kriterijais remiantis turi būti nustatyta, kokie teisės aktai laikytini taikytiniais pagal Reglamentą Nr. 1408/71 Belgijoje gyvenančio darbuotojo atveju, kuris nagrinėjama metais didžiąją savo darbo Nyderlandų darbdaviui dalį atliko Nyderlanduose ir 6,5 % savo veiklos vykdė Belgijoje, namuose ir pas klientus, nors tai neatitinka nustatyto darbo modelio ir su darbdaviu nebuvo susitarta dėl veiklos vykdymo Belgijoje?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 13 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kaip tas, dėl kurio nagrinėjama pagrindinė byla, kuris dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje įsteigtam darbdaviui ir gyvena kitoje valstybėje narėje, kurios teritorijoje nagrinėjamas metais dirbo savo darbo pagal darbo sutartį dalį (6,5 % darbo laiko), nors tai nebuvo nustatyta preliminariame susitarime su jo darbdaviu, pagal šią nuostatą turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje.
- 14 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinės dalies, kurioje yra 14 straipsnio 2 dalis, nuostatos, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, sudaro išsamią ir vientisą įstatymų kolizijos taisyklių sistemą, kuria siekiama užtikrinti, kad Europos Sąjungoje judantiems darbuotojams būtų taikoma tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistema, siekiant užkirsti kelią kelių valstybių narių teisės aktų taikymui ir iš to galintiems kilti sunkumams (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 29 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 15 Šiuo tikslu Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintas principas, kad valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 30 punktą).
- 16 Tačiau šis principas suformuluotas „laikantis [Reglamento Nr. 1408/71] 14–17 straipsnių“. Iš tikrųjų tam tikromis ypatingomis situacijoms dėl šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos bendros taisyklės neriboto taikymo tiek darbuotojai, tiek darbdaviai ir socialinės apsaugos įstaigos galėtų patirti administracinių sunkumų, užuot jų išvengę, o dėl tokių sunkumų asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, galėtų būti trukdoma pasinaudoti laisvu judėjimu (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 31 punktą).
- 17 Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktyje numatyta, kad paprastai dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktai, jeigu dalis jo veiklos atliekama šios valstybės narės teritorijoje.
- 18 Iš šios nuostatos, kuria nukrypstama nuo bendrosios taisyklės dėl sąsajos su darbo valstybe nare, matyti, kad jos taikymas siejamas su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo turi paprastai dirbti pagal darbo sutartį dviejose ar daugiau valstybių narių.
- 19 Toks reikalavimas reiškia, kad atitinkamas asmuo įprastai vykdo didelės apimties veiklą dviejose ar daugiau valstybių narių (pagal analogiją žr. 2000 m. kovo 30 d. Sprendimo *Banks ir kt.*, C-178/97, EU:C:2000:169, 25 punktą).
- 20 Šiuo klausimu į tai, kad atitinkamas asmuo paprastai laikinai dirba vienos valstybės narės teritorijoje, neatsižvelgiama taikant Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį.
- 21 Siekiant įvertinti, ar asmuo turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijose arba, priešingai, ar tai yra kelių valstybių narių teritorijoje laikinai paprastai paskirstytas darbas, pirmiausia reikia atsižvelgti į darbo laikotarpių trukmę ir darbo pagal darbo sutartį pobūdį, apibrėžtus sutartiniuose dokumentuose, ir prireikus dirbamo darbo realumą (šiuo klausimu žr. 1973 m. liepos 12 d. Sprendimo *Hakenberg*, 13/73, EU:C:1973:92, 20 punktą ir 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 44 punktą).

- 22 Dėl dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje dirbamo darbo įprasto pobūdžio ir didelės apimties reikia priminti, kad Teisingumo Teismas 1995 m. vasario 16 d. Sprendime *Calle Grenzshop Andresen* (C-425/93, EU:C:1995:37) konstatavo, kad darbuotojo, kuris gyvena vienoje valstybėje narėje ir dirba įmonei, kurios buveinė yra kitoje valstybėje narėje, ir kuris pagal su ja sudarytą darbo sutartį nuolat (dešimt valandų per savaitę) dalį savo darbo vykdo savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, situacija patenka į Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio taikymo sritį.
- 23 Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad asmuo maždaug pusę savo savarankiškos veiklos vykdančias savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir pusę – kitos valstybės narės teritorijoje, turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijose, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14a straipsnį (šiuo klausimu žr. 1993 m. spalio 13 d. Sprendimo *Zinnecker*, C-121/92, EU:C:1993:840, 15–18 punktus).
- 24 Šioje byloje iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sutartyje nenumatyta, kad X teiks paslaugas jo gyvenamosios vietos valstybės narės teritorijoje. Be to, iš visų darbo valandų, kurias suinteresuotasis asmuo išdirbo nagrinėjamais metais, jis tik 6,5 % jų išdirbo šioje valstybėje narėje, iš esmės savo namuose.
- 25 Tokiomis aplinkybėmis, negalima laikyti, kad asmuo, kaip tas, dėl kurio nagrinėjama pagrindinė byla, paprastai vykdo didelės apimties veiklą savo gyvenamosios valstybės narės teritorijoje.
- 26 Tokia išvada suderinama su įstatymų kolizijos taisyklių sistema, numatyta Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje.
- 27 Iš šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkto matyti, kad nuo bendrosios taisyklės dėl sąsajos su darbo valstybe nare turi būti nukrypstama tik ypatingomis situacijomis, kai kita sąsaja atrodo labiau tinkama.
- 28 Taigi preziumuojant, kad tai, jog asmuo iš visų darbo valandų, kurias išdirbo per metus savo darbdaviui, įsteigtam vienoje valstybėje narėje, tik 6,5 % jų išdirbo kitos valstybės narės, kurioje jis gyvena, teritorijoje, nors tai nenumatyta preliminariniame susitarime su minėtu darbdaviu, gali pagrįsti Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies taikymą, darytina išvada, kad, pirma, nepripažįstamas sąsajos su gyvenamosios vietos valstybe nare nukrypti leidžiantis pobūdis ir, antra, sukuriamas pavojus iškraipyti Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje nustatytas įstatymų kolizijos taisykles, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 29 punkte.
- 29 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kaip tas, dėl kurio nagrinėjama pagrindinė byla, kuris dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje įsteigtam darbdaviui ir gyvena kitoje valstybėje narėje, kurios teritorijoje nagrinėjamais metais dirbo savo darbo pagal darbo sutartį dalį (6,5 % darbo laiko), nors tai nebuvo nustatyta preliminariniame susitarime su jo darbdaviu, pagal šią nuostatą neturi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 ir iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 17 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 592/2008, 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kaip tas, dėl kurio nagrinėjama pagrindinė byla, kuris dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje įsteigtam darbdaviui ir gyvena kitoje valstybėje narėje, kurios teritorijoje nagrinėjamais metais dirbo savo darbo pagal darbo sutartį dalį (6,5 % darbo laiko), nors tai nebuvo nustatyta preliminariniame susitarime su jo darbdaviu, pagal šią nuostatą neturi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje.

Parašai.